

Ontdek wijk De Sprengen

Een fietstocht met uitstapjes (circa 11 km)

Deze route is gemaakt voor het project De Atlas van Apeldoorn en laat je kennis maken met de geschiedenis, architectuur en aanleg van deze Apeldoornse wijk, die een belangrijke bijdrage aan het karakter van onze 'stad in het groen' levert. Er zijn twee wandeluitstapjes toegevoegd: één op de interessante begraafplaats aan de Soerenseweg en één in het Sprengpark.

De route is beschreven vanaf Ontmoetingscentrum Berkenhove aan de Koning Lodewijklaan. Maar je kunt de route ook op een ander punt beginnen (**Alternatieve startplaatsen zijn aangegeven met ►**).

ivn natuur
educatie
Apeldoorn

**ERFGOEDPLATFORM
APELDOORN**

apeldoorn

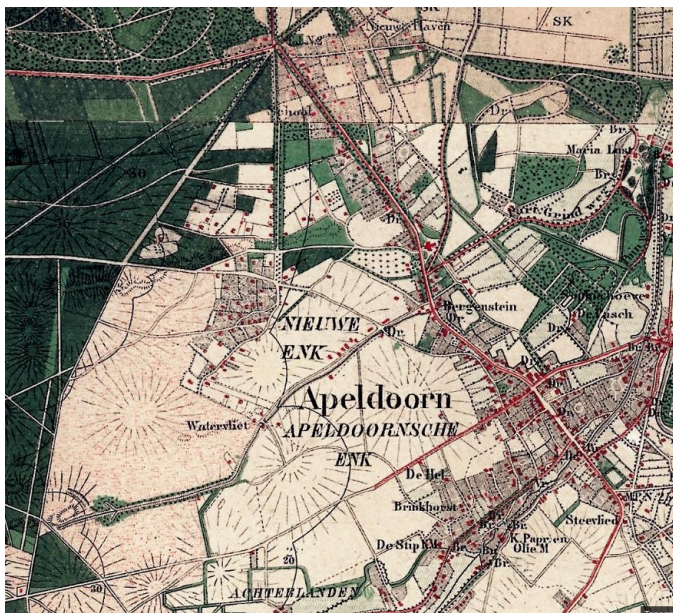
Geschiedenis van wijk De Sprengen

Wijk De Sprengen valt vrijwel samen met het gebied dat ooit bekend stond als de Nieuwe Enk. Het was toen een afwisselend en ook wat heuvelachtig heidegebied, met hier en daar wat struiken en bomen. Er vestigden zich arbeiders die hun stukje grond zelf ontgonnen. Ze leefden van hun handel

en van wat de tuin en een paar geiten opleverden. Ook woonden er kunstenaars en mensen die met rust gelaten wilden worden of die zelf wat achteraf wilden wonen, zoals ketellappers, vilders, stropers, bedelende muzikanten en bezembinders. Zo groeide en veranderde de Nieuwe Enk langzaam tot wat het nog ver in de vorige eeuw was: een buurt waar vooral ambachtlieden woonden. Vanaf 1850 ging het Apeldoorn wat beter. Het aantal inwoners en het levenspeil steeg. Ook de Nieuwe Enk veranderde. Er ontstond behoefte aan uitbreiding van het bestaande woongebied. De aanleg van weggetjes en de bouw van woningen begon in het begin van de negentiende eeuw.

Vanaf circa 1960 werden nieuwe straten aangelegd met nieuwe namen en de enkhuisjes werden vervangen door nieuwbouw. Veel van de oude huisjes werden eerst nog gebruikt als schuurtje achter de nieuw gebouwde huizen, maar op den duur verdwenen ook die. Het buurtcafé van Beeltje, de banketbakkerij van Grijn (voorheen Oostenrijk), het winkeltje van Jamin aan de Soerenseweg en fietsenmaker Damsté zijn voorgoed verdwenen.

De Nieuwe Enk circa 1875

De route

Het start- en eindpunt is Berkenhove, maar je kunt ook op een andere plaats beginnen. Zoek dan naar de juiste plaats in de route.

Startplaatsen zijn aangegeven met ►.

► Start vanaf Berkenhove (Koning Lodewijklaan 387b)

Berkenhove

Tot aan het eind van de 19e eeuw werd de zorg voor zieken en armen overgelaten aan de kerk en particulieren. Vanuit de kerk werden armenhuizen gebouwd. In 1876 kwamen langs de Badhuisweg en de Sprengenweg (toen nog zandwegen) twee blokken met 16 woningen bestemd voor oudere personen. Op de hoek stond de gemeenschappelijke waterpomp.

In 1899 werd het Koningin Wilhelmina-Rusthuis geopend aan de Soerenseweg waar nu Berkenhove ligt. In het tehuis was geen georganiseerde medische of verpleegkundige zorg. Er waren eigen kamertjes voor mannen, vrouwen en echtparen. De meubilering was sober maar voor die tijd voldoende: een ledikant, een wastafel, een stoel en een kastje. Het huishouden werd bestierd door een echtpaar, dat aangesteld werd als 'vader en moeder'. Ook de

Koningin Wilhelmina rusthuis

bewoners zelf hadden diverse taken, zoals hulp bij de bereiding van de gezamenlijke maaltijden en licht werk in huis en tuin. Er golden strenge regels. Een vaste tijd om op te staan, te bidden, te eten en naar bed te gaan. Schelden, dronkenschap en binnenkomen na de avondklok werden streng bestraft. Na 50 jaar vertoonde het gebouw zoveel gebreken dat het nodig was om een renovatieplan op te stellen. De kosten waren echter zo hoog, dat alleen de centrale verwarming werd gemoderniseerd. Pas in 1973 werd het gebouw aan de Soerenseweg gesloopt en maakte het plaats voor het huidige Berkenhove.

- **Ga richting Soerenseweg, steek deze over en rijd de Koning Lodewijklaan helemaal uit.**

De Koning Lodewijklaan is oorspronkelijk een zichtas naar Paleis Het Loo. Tot 1972 liep hier het spoortraject van het zogenaamde Koningslijntje. Dit traject (start aanleg in 1876) was een aftakking van de Nederlandse Oosterspoorweg tussen Amersfoort en Zutphen en verbond Station Apeldoorn met Paleis Het Loo, Epe, Heerde, Hattern en Zwolle. Het traject was een initiatief van Koning Willem III, die rechtstreekse treinreizen van Den Haag naar Paleis Het Loo mogelijk wilde maken.

In de jaren van Koning Willem III en Koningin Wilhelmina werd de spoorlijn intensief gebruikt. Toen Wilhelmina in 1948 koningin-af was, reed voor het laatst een trein over het Koningslijntje. Daarmee stopte ook het personenvervoer van Apeldoorn naar Hattem en Zwolle. Omdat er op een gegeven moment ook geen goederentreinen meer over het spoor reden verdween in 1972 de spoorverbinding.

Links op de kruising Koning Lodewijklaan en Soerenseweg aan het begin van de Koning Lodewijklaan zie je nog het voormalige spoorwachtershuis.

Koning Lodewijklaan circa 1960

Monumenten bij de Koning Lodewijklaan

De Naald was een cadeau van de inwoners van Apeldoorn aan het bruidspaar koningin Wilhelmina en prins Hendrik. Tegelijkertijd was het een eerbetoon aan koning Willem III en koningin-regentes Emma.

Het **herinneringsmonument Koninginnedag**, gemaakt door glaskunstenaar Menno Jonker, herdenkt de aanslag in 2009 waarbij een automobilist inreed op een mensenmassa die stond te kijken naar de open bus met de koninklijke familie, die richting paleis Het Loo reed. De auto miste de bus en kwam tot stilstand tegen De Naald. Acht personen kwamen hierbij om het leven.

De wat mysterieuze gestalte van meer dan vier meter hoog is **'De man met de twee hoeden'**, het **Nationaal Canadees Bevrijdingsmonument**, gemaakt door beeldhouwer Henk Visch. Hij steekt beide handen in de lucht, zwaait met twee hoeden en staat met zijn reusachtige voeten op een plateau met afbeeldingen van een esdoornblad: een maple leaf. Het monument, een uiting van vreugde en dankbaarheid voor de herwonnen vrijheid, is een blijvend eerbetoon van Nederland aan Canada. Hoewel Nederland is bevrijd door militairen van vele nationaliteiten, zijn het overwegend Canadezen die in onze herinnering de bevrijders zijn.

Apeldoorn heeft vandaag nog een bijzondere en sterke band met Canada. In de Canadese stad Ottawa staat een bijna identiek monument. De ogen zijn het enige verschil tussen de twee monumenten. Een steen van de Liberation Route herinnert hier ook aan.

▶ Vanaf Kruispunt Koning Lodewijklaan / Loolaan (bij monumenten) rechts de Loolaan in (fietspad)

Voormalige Koningschool

Rechts zie je de voormalige Koningschool. Deze werd op 3 mei 1852 geopend op initiatief van Koning Willem III, die zich stoorde aan het slechte kwaliteitsniveau van het onderwijs in de omgeving van Het Loo.

Hij besloot zelf een school te stichten waar onderricht in 'ambachten' zou worden gegeven. Landbouw behoorde daar volgens de Koning ook bij.

De school is tegenwoordig een luxueus pand met 34 riante appartementen.

Voorkant van de school aan de Loolaan

- 2^e weg rechts (Boslaan)
- 1^e weg links (Burglaan)

Burglaan nr 47 Huis 'De Klaproos'

Al op 18-jarige leeftijd, in 1906, ontwierp Henk Wegerif dit huis voor zijn vriend Anne Schilstra, die ondanks zijn kleine onderwijzers-inkomen de gok met de jonge architect aandurfde. Wegerif en Schilstra deelden het socialistisch-idealistische gedachtegoed dat alleen werk en een goede woning genoeg waren om gelukkig te zijn. Gebaseerd hierop had het Huis de Klaproos een model voor arbeiderswoningen moeten worden. Omdat de realisatie uiteindelijk veel meer kostte dan oorspronkelijk gepland, bleek dit onhaalbaar. Een bijzonderheid zit nog verstopt op één van de balken vlak onder het dak, namelijk zijn handtekening.

Huis De Klaproos

- 1e weg rechts (Celebeslaan)

Links op **Celebeslaan nr 3** staat een bijzonder pand. Het lijkt wel wat op een garage. En dat was het vroeger ook. Het is ontworpen door de bekende Apeldoornse architect J.A. Wijn.

- 1^e weg links (Timorlaan)
- 1^e weg links (Javalaan)

Javalaan nr 6

Dit huisje ligt verscholen tussen het groen wat verder van de weg af. Het is gebouwd in 1887 in opdracht van de in Groningen geboren Ocko Johan Muller. Ocko vertrok in 1904 naar een krankzinnigengesticht in Vught. Het huis kwam op een veiling en werd voor fl.2.500 verkocht.

Vanaf dat moment maar misschien ook al eerder heette het huis Groenlust. Vanaf 1918 woonde hier de in Sneek geboren Sijbrigje Huisman. Zij noemden dit huis Us Rêst Plakje.

Daarna ging het huis nog een aantal keren in andere handen over.

Javalaan nr 6 circa 1925

- **Einde Javalaan rechts (Burglaan) op splitsing rechts aanhouden (Borneolaan)**

Geschiedenis van De Indische Buurt

Voor mensen met geld kwam na 1876 de Parkenbuurt tot ontwikkeling. Mensen die minder te besteden hadden maar toch graag in de buurt van het Koningshuis wilden wonen kochten een kavel op de Nieuwe Enk en lieten daarop hun woning bouwen. Om meer Nederlanders die in Indië hebben gewerkt naar Apeldoorn te trekken werden vanaf 1912 de namen van Indische eilanden als straatnaam gebruikt. Het werd toen De Indische Buurt genoemd.

De huizen zijn er eerder hoog dan breed en bestaan vaak uit twee lagen met een kap. Ze zijn meestal asymmetrisch, sterk gedecoreerd en hebben een overstekende kap en hebben een rijke variatie aan 'toeters en bellen' zoals serres, erkers en balkons.

De Indische Buurt is in 2002 door de gemeente aangewezen als beschermd stadsgezicht.

Typisch huis Indische Buurt

- **Soerenseweg oversteken naar Maduralaan**
- **Einde weg rechts en direct links (Billitonlaan)**

Wegerif panden in de Billitonlaan

Een aantal panden in deze straat zijn zo bijzonder dat ze zijn aangewezen als gemeentelijk monument.

Architect Henk Wegerif bepaalde het aanzicht van de Indische buurt in grote mate. Zijn huizen, onder meer aan de Billitonlaan, hebben een geheel eigen kwaliteit en karakter.

Henk Wegerif, geboren op 13 april 1888, ging na de lagere school direct

aan de slag als timmermansleerling in het aannemersbedrijf van vader Gerrit. Deze vond een dure opleiding niet nodig, hij had zelf ook het vak in de praktijk geleerd. Henk ontwierp zijn eerste woning op z'n achttiende, in 1906.

De Billitonlaan wordt wel 'het mooiste straatje van Apeldoorn' genoemd met een aantal huizen van zijn hand: namelijk Huis de Merel (nr 39), Huis de Zwaluw (nr 54) uit 1913, Huis de Linde (nr 37), Huis de Leeuwerik (nr 31). In 1917 werd er op nummer 52 nog een woonhuis toegevoegd, gevolgd door een woonhuis op nummer 35 in 1920. De serie huizen werd in 1923 gecompleteerd door Huis de

Rozenhof op nummer 38; een lieflijk huisje met een vogelnaam die alleen voor Friezen bekend klinkt: 't Gealtsje. Het werd gebouwd voor een onderwijzeres van Friese komaf, Griet Bruinsma. Een mooi detail, speciaal bedacht door Henk Wegerif zijn de boodschappenkastjes in de muur van het keukentje.

Een fraaie glas-in-lood-deur in de huiskamer laat een rank vogeltje met lange staart zien: de nachtegaal.

Billitonlaan nr 37 Huis de Linde. Circa 1925

Boodschappenkastjes

- **Einde Billitonlaan rechts (Sprengeweg)**
- **1^e weg rechts (Gardenierslaan)**

Gardenierslaan

Met het Engelse 'garden' heeft het niets van doen, al zou een dergelijke naam in deze omgeving niet misstaan. De architect en uitvinder C.M. Gardenier bezat er grote stukken bouwgrond. Om de laan aan te kunnen leggen kocht Gardenier grond aan van de Hervormde Diaconie.

- **Kruising links (Sumatralaan)**
- **2^e weg links (Hoogakkerlaan)**

Hoogakkerlaan

In 1919 gaf woningbouwvereniging De Goede Woning opdracht tot het bouwen van 58 middenstandswoningen aan de toekomstige Hoogakkerlaan. Het project kon geen genade vinden bij de overheid: het was te duur, en het moest blokbouw worden, liefst met platte daken.

Door de crisis van 1929 verlieten veel bewoners hun woning om een goedkopere te betrekken. De Goede Woning verlaagde de huren, maar het verloop bleef groot, zelfs meer dan de helft van de huizen stond leeg. Vanaf 1936 waren alle huizen pas weer verhuurd. De Hoogakkerlaan ontwikkelde zich tot een gezellig straatje, waar mensen soms generaties lang bleven wonen.

In de jaren tachtig waren de woningen toe aan groot onderhoud. Maar het werd al snel duidelijk dat de huizen zodanig slecht waren gebouwd dat opknappen geen zin meer had. Sloop en nieuwbouw was de enige oplossing. De bewoners gingen daar niet zonder slag of stoot mee akkoord en lieten zich adviseren door TNO en een architect. Maar dat baatte niet: sloop was onvermijdelijk. De bewoners verlangden nu betaalbare nieuwbouw, met behoud van de kwaliteit en het eigen karakter van de straat. Ook wilden ze

inspraak. Dat kregen ze ook, van zowel De Goede Woning als de gemeente. Een 'inspraakgevoelige' architect werd gevonden in Gerard Zwerus van architectenbureau MTB.

Het uitgangspunt van

Zwerus: 'Inspraak is niet een werkwijze waarbij je de bewoners alleen maar laten kiezen uit ontwerpjes die je al gemaakt hebt. Werkelijk meebeslissen gaat anders, de Hoogakkerlaan heeft aangetoond dat het ook anders kan.' Dat Zwerus erin slaagde een straat te ontwerpen waar ook de bewoners tevreden mee waren, bleek uit het applaus dat hij kreeg toen hij zijn plan aan de bewoners voorlegde. Aannemingsbedrijf Vermeulen mocht de nieuwe huizen bouwen. De officiële oplevering had plaats op 15 januari 1988. Apeldoorn had een nieuwe Hoogakkerlaan, maar met de sfeer en het karakter van de oude.

De schoorsteen

Een blikvanger is de fabrieksschoorsteen, 19 meter hoog en gebouwd in 1907 naast een fabriek die er al stond: de Ned. Wrijfglazuur & Bijtsfabriek van vader en zoon Mensing. Vader Theo was de uitvinder van de 'was- en kleurglazuur', waarmee houtwerk en meubels gekleurd konden worden. Die fabriek heeft de schoorsteen nooit gebruikt. Wie dan wel? Theo Mensing had een aparte hobby,

namelijk het maken van porseleinen (Delftsblauwe) tegels. Voor het bakken had hij een flinke oven nodig en daar hoorde de schoorsteen bij. Die moest hoog zijn, want er kwam rook uit de oven die tot 1200 graden opgestookt werd. Het bleef trouwens vooral bij een hobby, want het is Mensing nooit gelukt om het echte porselein te maken.

Schoorsteen wasbeetsfabriek 1910

- **Einde Hoogakkerlaan rechts (Sprengenweg)**
- **2^e weg rechts (Dokter Vlaanderenlaan)**
- **1^e weg links (Dokter Rodbartlaan)**

Julianaziekenhuis wordt Julianakwartier

Gemeente-geneesheer J.C. Vlaanderen maakt zich vanaf 1872 sterk voor een ziekenhuis in Apeldoorn. Dat jaar heerst er in Nederland de pokken, nadat er daarvoor een cholera-epidemie is geweest. Vlaanderen kaart het onderwerp meerdere keren aan, maar krijgt weinig medestanders.

Pas in 1886 gaat zijn wens in vervulling en op maandag 18 oktober opent aan de Sprengenweg het eerste ziekenhuis in Apeldoorn, financieel mede mogelijk gemaakt door giften van koningin Emma, enkele welgestelde Apeldoornse burgers en door 1500 gulden uit een loterij. Twee dagen na de opening wordt de eerste patiënt opgenomen, een alleenwonende 'bedeelde' vrouw met een maagkwaal.

Dokter J.J.A. Rodbard wordt in 1936 benoemd als eerste geneesheer-directeur. Samen met adjunct-directeur zuster H.A. Stip zet hij zich in voor uitbreiding en vernieuwing van het ziekenhuis. Vanaf dat jaar krijgt het Ziekenhuis, of Groot Ziekenhuis zoals het ook wel wordt genoemd, een nieuwe naam: Julianaziekenhuis, vernoemd naar prinses Juliana.

Het Juliana ziekenhuis circa 1960

Het Julianaziekenhuis aan de Sprengenweg sluit in 2009 de deuren en gaat door op de locatie van Gelre Ziekenhuizen in Ugchelen. Het

ziekenhuis wordt in 2013 gesloopt en inmiddels is op die plek een nieuwe woonwijk gerealiseerd. Die plek heet nu het Julianakwartier. Het enige dat nog aan deze periode herinnert zijn de straatnamen: Dr. Rodbardlaan en Dokter Vlaanderenlaan en twee pilaren van de vroegere ingang aan de Koning Lodewijklaan.

- **Einde weg links (Koning Lodewijklaan)**
- **Einde weg rechts (Sprengeweg) en direct rechts (ventweg van de Koning Lodewijklaan. Daarna direct schuin links (Neptunusstraat)**
- **Met de bocht mee links en rechts.**

Vroegere metaalwarenfabriek De Sprengen

Middenin een nieuwbouw wijkje staat een oud bedrijfspand.

Het werd in 1914 gebouwd als smederij en constructiewerkplaats voor de firma Hendrik Chr. Versteeg, Stoomsmederij Sprengen. Zij produceerden o.a. hekwerken als afscheiding bij tuinen, maar

ook de vroegere zendmasten bij Radio Kootwijk werden door dit bedrijf gemaakt. Bij de ontwikkeling van de huizen aan de Neptunusstraat heeft deze zogenaamde Boltlocatie haar bedrijfsbestemming behouden. Het is een gemeentelijk monument en het pand wordt door de eigenaar in oude glorie hersteld.

- **Einde weg links (Saturnusstraat)**
- **Einde weg links (Mercuriuslaan)**
- **1^e weg rechts (Sprengeweg)**
- **1^e weg rechts (Schuttersweg)**

Omgeving Schuttersweg

De Schuttersweg en omgeving zag er zestig jaar geleden anders uit dan tegenwoordig. De bomenrij van dennen en een enkele eik is nog van die tijd. Maar bospercelen en de schietbaan zijn verdwenen, woningen zijn gebouwd en de wegen zijn aangepast of (deels) verdwenen, zoals de Lammerweg, Berg en Boschweg (die inmiddels terug is in het Julianakwartier) en de Ramweg.

- **1^e weg links (Tesselschadelaan)**
- **Einde Tesselschadelaan links (Staringlaan)**
- **Sprengeweg oversteken en rechtdoor (Henri Dunantlaan)**
- **Einde Henri Dunantlaan rechts (Asselsestraat)**
- **Asselsestraat langs Sprengepark volgen tot Wolweg**

► Vanaf Asselsestraat hoek Orderparkweg

- **De Wolweg in en direct op de splitsing rechts (Scheperweg)**
- **1^e weg links (Melkweg)**

Sprengendorp

Het Sprengendorp tussen Asselsestraat en Sprengeweg bestaat al meer dan honderd jaar en telt 141 woningen. Hoewel de naam anders suggereert, hoort deze buurt bij de wijk Orden, maar het is te bijzonder om niet in deze Atlas te worden opgenomen. In de jaren 80 van de vorige eeuw lag sloop van woningen op de loer. Zover kwam het niet en in 1985 was het zelfs de eerste Apeldoornse buurt die op de Monumentenlijst kwam te staan. Er is een actieve belangenvereniging met een eigen clubhuis: Ons Sprengenhok.

Pad naar Ons Sprengenhok

- **Einde weg rechts en direct links de ‘steeg’ naar Ons Sprengenhok**
- **Bij Ons Sprengenhok met speeltuin rechts. Einde weg links (Kooiweg)**
- **Einde Kooiweg rechts (Jachtlaan) en direct weer rechts (Sprengparklaan)**

Sprengpark

In 1921 koopt de gemeente Apeldoorn een perceel grond waar de Badhuisspreng doorheen stroomt. Deze spreng voert water vanaf de Veluwe aan naar het voormalige Badhuis en naar de vijver in het Oranjepark. In 1940 wordt een tweede aangrenzend stuk grond aan de Asselsestraat aangekocht. Het plan is om daar een nieuw park te aan te leggen met inzet van werklozen in het kader van de werkverschaffing.

De omvorming van het terrein tot een park heeft - letterlijk - nogal wat voeten in de aarde. Door

graafwerkzaamheden van de voormalige eigenaren en anderen staat het grondstuk bekend als ‘het Zandgat’. In dat gat en elders op het terrein is bovendien allerlei

huishoudelijk afval en bouwafval gedumpt. Om alle gaten te vullen en af te dekken wordt er 6.000 m3 zand aangevoerd. Het graafwerk is een vorm van werkverschaffing voor werklozen die in opdracht van de Dienst Uitvoering Werken (DUW), een rijksdienst opgericht om werklozen aan het werk te zetten, aan de slag gaan. De Heidemaatschappij coördineert het graafwerk, dat handmatig gedaan wordt met schop, kruiwagens en kiepkarretjes. De schuine hellingen van de spreng worden sterk afgevlakt en beplant met

Aanleg Sprengpark

rogge en lupine om de bosgrond geschikt te maken voor gras. De naam voor het nieuwe park is gauw gevonden: Sprengpark.

In 1952 wordt aan de nieuwe Sprengparklaan de eerste hoogbouw in Apeldoorn gerealiseerd. Voor de flatbewoners fungeert het park als gezamenlijke tuin. Aan de noordkant van het park wordt de Sprengweg onder de naam Kennedylaan verlengd richting Jachtlaan. Zowel de flatwoningen als het park zijn inmiddels gemeentelijk monument geworden.

Portiekflats aan de Sprengweg

Beelden in het Sprengpark

Er zijn in de loop der jaren verschillende ideeën voor de invulling van het Sprengpark de revue gepasseerd, zoals een muziektent en een zwembad, maar uiteindelijk heeft het park zich ontwikkeld tot een beeldenpark. Sinds het jaar 2000 komt er in principe elke twee jaar een nieuw beeld, gemaakt door de winnaar van de Wilhelminaring, een landelijke oevreprijs voor beeldhouwkunst die tweejaarlijks wordt toegekend aan een Nederlandse kunstenaar.

Uitstapje: Je kunt hier eventueel [het Ommetje Sprengpark](#) wandelen (scan de QR code).

- **Einde Sprengparkweg met de bocht mee naar links. John F. Kennedylaan oversteken en rechtdoor (Waltersingel)**
- **1^e weg links (Vondellaan)**

De beeldentuin aan de Joost van den Vondelstraat achter het Walterbosch complex

Dit park is vormgegeven als een Veluws heideveld met zandpaden, bevat een schat aan kunst van hoog niveau en is de moeite van een wandelingetje waard. De beelden zijn geplaatst in een soort 'kamers' waarvan de muren worden gevormd door groene hagen. Om ze goed te zien moet je dus wel echt die paden lopen en de kamers betreden.

- **Einde Vondellaan links (Waltersingel)**

Walterbosch complex en belastingkantoren

Dit complex is vooral bekend door de gebouwen van de Belastingdienst. Een deel van de gebouwen heeft of krijgt een andere bestemming. Het gebouw aan de John F. Kennedylaan 2 is inmiddels door de Belastingdienst verlaten en wordt getransformeerd tot appartementen en een

woonzorgvoorziening. Daarbij wordt rekening gehouden met de historie van het gebouw. Het moet bijvoorbeeld duidelijk zijn dat de balkons van de appartementen in 2025 zijn gebouwd en niet in 1963. De balkons worden gemaakt van gebogen glas. Aardig detail zijn de ponskaarten, waarmee vroeger de computers van de Belastingdienst werden aangestuurd, die terugkomen als patroon in het balkonglas. De twee torens aan de John F. Kennedylaan 8 zijn nog in gebruik bij de Belastingdienst. In het pand John F. Kennedylaan 32 is onder meer de prikpoli van het Gelre Diagnostisch Centrum gehuisvest.

Walterboschcomplex 2006 (Hans Snelleman)

Veluws College Walterbosch vervangt tennisbanen

Zo'n 100 jaar geleden was hier nog merendeels dennenbos, waar de Jachtlaan als zandweg doorheen liep. Her en der stonden al wat huizen, maar het merendeel moest nog worden gebouwd. Tussen 1920 en 1940 worden (zand)wegen aangelegd en verrijzen er huizen. Wie geld had, kocht grond om er een huis op te zetten. Ook de familie Van Dijk koopt een stuk dennenbos van 2 hectare: ongeveer het gebied tussen de Jachtlaan en de Waltersingel, waar nu het Veluws College staat. Er verschijnt in 1937 een tennisbaan achter enkele huizen op de Jachtlaan. De baan is te huur voor iedereen. Er zijn drie gravelbanen en twee betonbanen. In de oorlog tennissen de Duitsers op de banen, zoals zij alle sportfaciliteiten confisqueren voor eigen gebruik. In 1953 verkoopt de familie het gebied aan de gemeente, die ook het beheer en de verhuur van de tennisbanen overneemt. Dat duurt niet lang, want in 1959 verkoopt de gemeente de grond voor de bouw van het Veluws College.

- **Einde Waltersingel rechts (John F. Kennedylaan)**
- **Bij rotonde rechts de Jachtlaan in (fietspad).**
- **Jachtlaan uitfietsen tot 3^e weg (Jacob Catslaan). Daar rechts (Jacob Catslaan)**
- **Op rotonde rechtdoor (Planetenlaan)**
- **Planetenlaan schuin links volgen (houd het groen van de begraafplaats aan de linkerhand)**
- **1^e weg links (Zandloperweg)**
- **Einde Zandloperweg links (Badhuisweg die overgaat in de Soerenseweg)**

De begraafplaats aan de Soerenseweg

Met de groei van de bevolking eind 19^e eeuw neemt ook het aantal sterfgevallen toe en wordt de begraafplaats aan de Loolaan (waar nu Orpheus staat) te klein. In 1895 besluiten burgemeester Van Hasselt en zijn wethouders daarom een stuk heidegrond te kopen van de heer Hoegen Dijkhof, aan de Soerensche Grintweg.

Het wordt een begraafplaats in stijl, passend bij de nieuwe allure die Apeldoorn zich in die jaren aanmeet.

Het poortgebouw, dat bestaat uit een woonhuis voor de beheerder, een

lijkenhuis en een indrukwekkend toegangshek, worden ontworpen door architect Jan Wijn die ook in de Apeldoornse binnenstad verschillende fraaie panden op zijn naam heeft staan. De beplanting van het terrein neemt de firma Groenewegen uit De Bilt op zich en later de Apeldoornse tuinderij van Van Nes. De eerste begrafenis die aan de Soerenseweg plaatsvindt is die van de belangrijkste initiatiefnemer: Op 8 mei 1897 is burgemeester Van Hasselt na een raadsvergadering plotseling in elkaar gezakt en overleden. Vier dagen later wordt hij onder overweldigende belangstelling recht tegenover de ingang van de nieuwe begraafplaats ter aarde besteld.

De vier bloembakken, die geplaatst zijn vóór en achter de ingang van de begraafplaats aan de Soerenseweg stonden ooit rond het borstbeeld van Koning Willem I op het Raadhuisplein.

De afbeelding op de hoeken geeft een adelaar weer met een sleutel, die ook is terug te vinden in het wapen van Apeldoorn.

Uitstapje: Wandel de route over de Begraafplaats. Download [het ommetje](#), de [beschrijving van oude graven](#) of [het boekje](#) vanaf www.erfgoedplatformapeldoorn.nl (scan de QR code).

- **Bij verkeerslichten op de kruising met de Jachtlaan, rechtsaf Jachtlaan volgen (fietspad)**
- **2 weg rechts (Aquamarijnstraat)**
- **Einde Aquamarijnstraat rechts. Bij Soerenseweg links en direct weer rechts en je bent weer bij Berkenhove.**

Het poortgebouw vlak na de aanleg

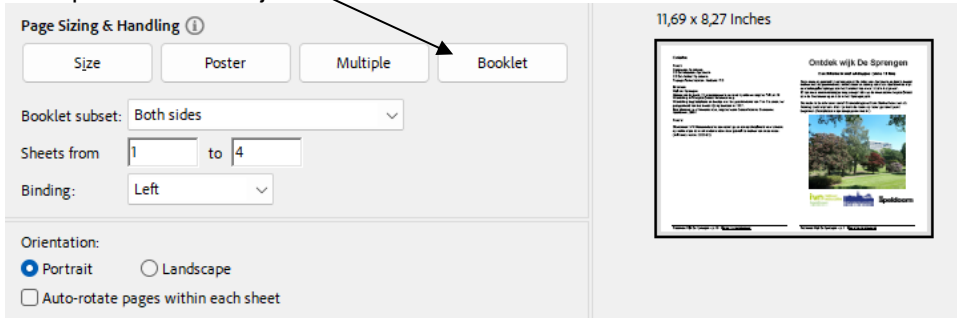

Wij hopen dat deze route je een andere kijk heeft geven op dit stukje Apeldoorn.

Wil je dit boekje printen?

Open het dan met Adobe Acrobat Reader.

Kies: printen als boekje

Meer weten? Fout melden?

Kom je tijdens de tocht een wijziging tegen in de route of de informatie? Laat het ons weten via routes@ivn-apeldoorn.nl (IVN route versie: 2025-03)

Colofon

Foto's

Gemeente Apeldoorn
CODA-Archief Apeldoorn
Vereniging Oud Apeldoorn
IVN Natuureducatie, afdeling Apeldoorn

Bronnen

Wijk De Sprengen
Het Geheugen van Apeldoorn
Apeldoorns Gidsen Collectief (AGC)
Natuur om de Hoek, 21 wandelingen in en rond Apeldoorn. IVN Apeldoorn, 2002
Een Moment voor Monumenten. Gemeente Apeldoorn, 2004
www.ivn-apeldoorn.nl
www.geheugenvanapeldoorn.nl
www.hetgroteverhaalvanapeldoorn.nl
www.wijkraaddesprengen.nl
www.apeldoornsgidsencollectief.nl
www.erfgoedplatformapeldoorn.nl

Disclaimer: IVN Natuureducatie en het Erfgoedplatform Apeldoorn aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade op welke wijze dan ook ondervonden door gebruik te maken van deze route.

